

Mineraler fra Fikkjebakke industriområde, Sannidal, Kragerø, Telemark

Vegard Evja

Kolonien 4, 3772 Kragerø (vegard.evja@live.no)

Introduksjon

Fikkjebakke industriområde er forholdsvis nyetablert og ligger ved FV 256 (Krokenveien), ca. 2 - 2,5 km fra E-18 kryss 55 (Tangenkrysset). Det er foretatt en del sprengningsarbeider og terrenginngrep for å tilpasse tomtene til bedriftene. I den forbindelse er det på industriområdet gjort noen gode mineralfunn som dokumenteres i denne artikkelen. Identifikasjonene er kun foretatt visuelt.

Bergartene i området består for det meste av båndgneis/migmatitt med noen få soner med amfibolitt. Gneisen er i seg selv fattig på mineraler for samlere, men nær amfibolitt kan det være interessante mineraler å finne. Gneisen inneholder stedvis en del granater med varierende farger, mest rød og rosa (Fig. 1).

Fig. 1. Almandinkrystaller opptil 1,2 cm i gneis fra Fikkjebakke. Stoffen er 9 x 7 cm. Samling og foto: V. Evja.

Funn 1

På industriområdet på syd/vest-siden av Krokenveien ble det i juni 2007 avdekket en kvartsgang med grov feltspat og biotitt. Gangen krysset båndgneisens strøkretning og inneholdt et druserom som gikk ca. 6 m innover og var opptil 1,5 meter i diameter. Hoveddelen av drusen var kollapset og derved var mye av materialet inni ødelagt. Etter et omfattende arbeid med graving og sortering ble det frigjort kvartskrystaller med tessinerhabitus (Fig. 2).

Fig. 2. Kvartskrystaller (16 x 12 cm) med tessinerhabitus fra Fikkjebakke. Samling og foto: V. Evja.

Disse var opptil 35 cm lange, helt vannklare inni og egnet seg svært godt til sliping (Fig. 3). I drusen ble det også funnet opptil 20 cm store mikroklinkrystaller overvokst med albitt. Alt drusematerialet hadde et brunt belegg av Fe/Mn-oksider.

Fig. 3. Fasettslipt kvarts fra Fikkjebakke. Vekt 93 karat. Sliping er utført av Tor Eivind Mykland. Samling og foto: V. Evja.

Funn 2

Det første funnet gjorde at området ble tettere fulgt opp, og i 2011 dukket det opp et nytt druseområde i en amfibolittkropp i den nordøstre delen av industriområdet på nordsiden av Krokenveien. Ved sprengning ble det avdekket en 20-30 cm bred linse med sort amfibol og albitt som hovedminerale. I hulrom var feltspatkrystaller ofte dekket med hvite til vannklare, tynne, plateformede prehnittkrystaller opptil 5 mm brede. Det ble også funnet en ikke nærmere identifisert asbestaktig amfibol som opptil 1 cm lange nek. I drusene ble det observert 8-10 mm store, grønne apatittkrystaller.

Funn 3

Sommeren 2018 ble det på nytt avdekket et interessant mineralfunn ved etablering av en ny industritomt i den nordvestre delen av Fikkjebakke. Her opptrådte en opptil 1 meter bred, nord-sydgående, nærmest vertikal sone på tvers av båndgneisens strøk. Denne sonen besto av kloritt og linser av kalsitt med små druser med skalenødre av kalsitt. Mellom kalsittkrystallene opptrådte nålformete pyrittkrystaller opptil 20 mm i lengde og med perfekt terminering (Fig. 4). I kalsittlinsene opptrådte opptil 10 cm store masser av sammenvokste pyrittkrystaller med høy glans på overflaten (Fig. 5). Masser av pyrittkrystaller er lett å frigjøre fra omgivende bergart og kan karakteriseres som flytere.

Fig. 4. Nålformete pyritt-krystaller sammen med kalsittkrystaller. Den lengste nålen er 11 mm lang. Samling: V. Evja. Foto: Ø. Thoresen

Fig. 5. Et aggregat av pyritt-krystaller. Stoffen er ca. 4 cm bred. Samling: V. Evja.
Foto: Ø. Thoresen

Konklusjon

Hittil er det påvist omkring 15 ulike mineraler fra Fikkjebakke industriområde (Tabell 1). Noen av disse er absolutt samleverdige. Området er under stadig utvidelse og det er grunn til å anta at nye mineralforekomster kan bli avdekket i fremtiden. Det må nevnes at all ferdsel i industriområdet er forbudt, og mineralleting må klareres med grunneiere.

Tabell 1. Mineraler fra Fikkjebakke. Mineraler i kursiv er ikke bestemt mhp nøyaktig mineral.

Kvarts/røykkvarts	Vanlige krystaller og med tessinerhabitus. Opptil 35 cm i lengde.
Mikroclin	Opptil 20 cm store krystaller med albitt på overflaten.
Almandin	I gneis som røde/rosa krystaller opptil 3-4 cm. I amfibolitt som masser opptil 10 cm i diameter.
<i>Hornblende</i>	Opptil 3 cm lange krystaller.
<i>Asbest (aktinolit?)</i>	Nek opptil 1 cm sammen med albitt og prehnitt. Opptil 0,5 cm brede, klare til hvite krystaller som dekker feltspat.
Prehnitt	Hvite til fargeløse tynne tavler opptil 5 mm brede.
Allanitt	I pegmatittganger som opptil 20 cm lange krystaller.
<i>Kloritt</i>	Lysgrønn til mørkegrønn som inneslutninger i kvarts- og feltspatkrystaller.
Biotitt	Opptrer som flak og krystaller i pegmatitt.
Palygorskitt	Berglær. Vanlig inne i drusene.
Kalsitt	Druser med gule skalenoedre opptil 6 cm. Hvit, massiv i linser og ganger.
Pyritt	Opptil 2 cm lange nåler sammen med kalsitt. Klumper/masser av krystaller opptil 10 cm.
Hematitt	Belegg eller inneslutning i kvartskrystaller.
Rutil	Opptil 1 cm nåler i kvarts.
<i>Fe/Mn-oxid</i>	Opptrer som et brunt belegg på mange av drusemineralene.

Takk

Takk til Øyvind Thoresen for gode mineralfotos. Alf Olav Larsen og Torfinn Kjærnet har gitt gode innspill til forbedring av artikkelen.